

המאסף

חורש אלור התקסט

א

שירים

בו לדבר יחבל לו (משלי י"ג)

הלך בציה שאף למים
פי כרו מחמת וגרוננו נחר
נלאה מנשוא ואפו יחר
ויקח החמת וישברה בידים •
אחרי חם התקדרו שמים
נשמי ברכות צבים הטיפו
רוות צמא מים הניפו
קה וכלי און לשאוב מים •

מדרכי גומפל •

בני

כב א 1 22

[נשלח]

מוסר

בְּנֵי וְכָכָה בְּבֵית עַת הַלֵּרֶת
וְכָלֶם עָנוּ וְאָמְרוּ : הָאֵחַ וְהָאֵחַ
אִם בְּיָמֵי חַיֵּיהֶם זָךְ וְיֵשֶׁר אָתָּה
הָמָּה בְּמוֹתָךְ יִכְפוּ וְאָתָּה תִשְׁמַח
הַנִּיל .

על אכדת משפטי

בְּקוֹרֵי עֶבְכִישׁ בִּי יָפוּל וְכֹבֵד
הַגָּדוֹל יִבְקִיעַ וְכוֹרֵחַ
הַקָּטָן הוּא שְׂבוֹי עוֹד לֹא יָשׁוּב
בֶּן מֵדַת מִשְׁפָּט : עֲשִׂיר נִצָּח
הָעֲנִי מֵר צוֹרֵחַ -

הַנִּיל .

אל תרין את חברך עד שתגיע למקצתו
(משל נעתק מלשון אשכנזית)

מלך אחד הלך לאור ניר, ויבא ביצר ויטע בו, וילך
הלוך ויבקש ולא מצא בדרך לזאת. וישמע קול אחד מתהלך
ביצר ויקרב אל המקום אשר משם נשמע הקול ויבא וירא את
ואשתו חוטנים עלים ביצר, ויקרב ויעמוד מאחריהם,
וישמע את האשה מדברת אל בעלה לאמר: אהל! מה אחנו
זאת אחרי לבד ועינים, באכלה מפרי עץ הנו אשר לזה
אלהים לבדמי חכול ממנו. על השאקה נאכל עתה לחמנו
בזעת אפנו, ונעבוד כל היום מנקה עד ערב. ויען האיש
וילמר: הלא האדם הראשון העל חטאה גדולה מאסתו,
בעשותו את אשר הסיטו לעשות. לו הייתי חסדו ויח
נחת לי לאכול מפריו, חי נפשי! אם לא על פניך הוכחתיך
ומאנתי לשמוע בקולך. עודם מדברים והמלך נגש אליהם
ראתר: „לך לי עליכם, קביוני עם! הנה עיני רואה
כי עבדת פניך מעבודו, וכעת בשרכם מאור“ ויחמלם
ידעו כי המלך המדבר עמם. ויענו וילמרו: אמנם,
אדוני! מדי יום ניוונו עובדים אהנו כנקר במחרשנו,
ובכל זאת אין לא ידענו כמעט להחיות את נפשותינו. ויוסף
המלך לדבר אתם וילמר להם: בואו עמי אל ביתי, שם
תשנו בעל, ואין מעניד עליכם עבודה, ואני אכלכל אהכם
בכל אשר תאוו נפשכם. וייעז הדבר בעיניהם וילכו עמו.
כאמנם עם המלך מיער וימלאו אותם פגדיו וימחרו וישתחוו
לפניו אפים. אז ידעו האיש והאשה כי המלך דבר עמהם,
וישמחו על הכבוד אשר נאלל עליהם, וכי מלאו חן בעיניו.
הנה באו אל ארצו המלך ויצו לקח להם חלפות בנדים שרים,
ומרכבה לרכוב וסוסים ועגדים לשרת אותם, ולערוך להם
שולחן במיעז המהכל ובמחמר היין, ויחללו מדי יום ניומו,
חרוזות תמיד כשולחן המלך. והיה מקץ חדש ימים ויוסף
המלך על מאכלם כהנה וכהנה, וישימש על השולחן, ובתוכם

קערה אחת מכוסה, ויוז עליהם לאחר: מכל מאכל בקערות
אשר על השולחן אכול תאכלו, אך מהקערה אשר בחוך
השולחן לא תאכלו, גם השמרו לכם מקחת המכסה מעל
פניה, כן חבור חבורון. אז בערה חשקה לב האשה,
ותבקק נפשה מאוד לגלות את הקערה לדעת מה בתוכה,
וירע לבנה על הדבר הזה, ולא אכלה ולא שותתה כל היום,
ותחן את קולה בבכי. וישאל אותה אישה לאחר: משחית
מדוע בבכי ולא תאכלי ולמה ירע לבנך? הלא ידעת כי נפשי
קשורה בנפשך, ואם כל אשר תספון ינחן לך, בא אל
תפצליני בעצונך. ותען האשה ותאמר: אם יתן לי המלך
מלא ביתו כסף וזהב לא ישיח לבי ולא תרגיע נפשי עד אדע
את אשר בקערה, אשר זוה עלינו המלך לכל באל משנה,
ולכל נבלה אותה, ואיך תאמר לי להבטיח, ואתה תראה
ענות לבי. הנה בא אונדף לחינותי, וגלה לי את הקערה,
ובואת אדע כי אהבתי. וידבר האיש על לב פשטו להסיר
חשקה מעליה, ויאמר: הנה בא רעיתי! הנה בא ידעת כי
המלך זוה עלינו לבתי עשות באלה, ועלינו לשמוע בקול
דבריו ולא נעבור על מצותיו, הלא הוא הריס מותנו מאשפות
לבושינו עם כדירים. ואם נפשע באמרי פיו הלא השפל
ישפיל אותנו מיקרינו, ונהיה אשר היינו מקדש. אך מעט
דרך לא הועיל, כי הוסיפה עוד לבכות, ותחדה אפה
עליו ותאמר: לך שמני, כי שחתיך! יאבד יום נאדתי
לך לאשה, כי עמל ויגון נתתי לי לחור, וכל ימי נעם
ומבאבות תחסיך. שנאלי את המיים ונחרתי במות, כי
חר ממות מלאתי אוהך, וכקון היית בפניי. ותוללבו
ותציקו כל לא יכול התאפק, באהבתו אותה בלג שלם,
ויסן גם הוא את קולו בבכי ויאמר: אל תשחחתי אהובתי
ואל תהמי עלי, כל אשר תאזה נפשך אמלא, רק חדל
מלנכות. ויהי כשמעה זאת ותחדל מלנכות, ופניה לא היו
לה עוד. וילך האיש וישלח את ידו בקערה ויסר את המכסה
מעליה, והנה — עכבר קטן ילא וירץ בחדר, וירדטו

[ש"מא]

שנים אחריו חרדים ובהולים , אך העכבר סתמנא בחור
המערס ואין ידם משנת חותו . ויפתח המלך את פתח המדר
ויבש אל השלחן , וירח הקערה פתומה ורקה , וישאל להם
לאמר : מי גלש את הקערה ועבר על מצותי ? ואיה העכבר ?
ויאמר האיש : כי אדוני , אל נא יחר אפק בעבדך כי מרדתי
בדבר שפתיך , הן לא בודון עשיתי זאת , כי אשתי השיאתני
ואכלה את הקערה . ויען המלך ויאמר : הלא לפני ימים
לא כבירים שמעתי אותך מדבר אל אשתך לאמר : אש ביימתי
אנכי נמקום אדם הראשון ואת פתימתי לעשית נבד מצות ה'
אלהים , מי נפשי , אהנתי : לשמוע בקולך : ואל האיש
אמר : הלא את התלוננת על האם חוה על כי זנתה אחרי
קדומו לבה , ועתה האכלתיך מטוב הארץ , ופקודתי הקענה
לא עלת , ומחשק נפשך לאכול מקערה המכוסה . הנה
מוצא שפתיכם לא שמרתם , גם אני לא אשמור היוצא מפי ,
סובו לדרככם , ועבדו ביער כאשר עבדתם עד הנה , ולנכס
אל ימהר עוד לשפוט אנשים אחרים ולגלות את מומם ,
ערס סתמנו ותכירו אם גם כנס יוצאו מוס ריעכם .

ישראל קלייא *

פעולת הבושה

הבושה לתחלואי נפש תחבשת

רבים נטו לרעה וינורו לבשת

(ממכתי הרב הגאון המנוח מהר"ר צבי הירש)

ו"ל אב"ד ור"מ זקבלם ברלין .)

ב

ענינים שונים

דברי תוכחות

אשר דרש ברבים הרב הנדול וכו' מהוריר
שמואל בערנשטיין אביר דקהלת
נרעניצען וכו' בעת נשרף העיר לוידין *

(ה'תשס"ד)

מה רנה / אחי האהובים ! מה רנה ונעמה השמחה
העשורה והנאמנה / אשר יכול כלב לקנות לו חדשות לבקרים /
נעשיית במילות חסדים ! אין שמחה בעשות מפשים טובים /
בהם תתענג הנפש ותשבע נעימות נלא / ותיעב לה למחוק
דמעות העיניים והנענים / לראות שאון לב הפדויים מזר /
אין נהפך יבוס לגיל ומרפא / מה נעים לה להחזיק יד בני
עניים / ולחנך נערים רבים בדרך טובה / ולהגיל בחולות
פשרות מנוח לחרפה ולכלימה * מה יפו ומה נעמו המעשים
האלה ! ישמח כלב בעשותם / ובקרב נפשו ילפון גמול הטוב /
ישחק לנו העתידות והאחרית / וכלב שאון והשקט נביע
החורינו אל הימים העונרים לנו בלדק ובכשרון המעשים /
ונורלנו שפרה לנו * מה נעלו ונשננו דברי החכם באמרו :
(משלי י' / ב') לא יועילו ארצות רשע / כי צמות הרשע
לא ירד אחריו כבודו / ולא צמותו יקח * הונו / אך יורשיו
ישמחו בו / וישחקו על חגדתו ואהבתו הנלע אשר היתה לו
בחיו / וצדקה הציל ממות / ר"ל מעשה הצדקה תגיל
אח

אח שם הנדיק ופועל טוב ממות ומשכחה / כי זכר לדיק
לברכת עד . — ויוסף לאמר : (שם י"ח , ד') לא יועיל
הון ביום עברה / ביום חרון אף אלהים / כי ינזור על האדם
רעה / לא יועיל לו הוננו ורכושו / וצדקה תביר במות /
אך מעשה הצדקה יעמוד לנדיק להלילו ממות . כי נהיות
הנדיק הנאכב בעיני כל / במזור ובמאזוק / הכל ימהרו ויעשו
כל יכלתם / וישליכו נפשם מנגד למען היל נפשו ממות /
ורכושו מהלך לאבדון . אך את הכלי והחומר הכל יעזובו
במאזוק / ויראו אולדותיו נאכלים מלהבת אש / ואין חולה עליו /
בם הוא יאחד ברוב סכלתו / ובחבלי חטאתו יתאך / ואין איש
שם על לב . —

ומה ברה ואחירה שמש הצדקה / אשר יעשה האדם
בלאט ובמסתרים ! כעל יסניע ארץ שוקקה / כן תשנע נפש
מחויק יד עני בסתר נועם ואובע שמחות אין קץ . אמנם
לא לפי רוב המסנה ירבה שכר גומלי חסד / כי אש לפי גודל
הרצון ומשוקת סלג לעשות טוב וחסד / יכולל הסונן והמטיב .
נותן מתנה לפני בסתר / והתחנא לפניו לכל יבוס ויכלס
המקבל / וחיוול יחדל משמוע קודתו והכרת טובתו / כואת
היא המדרגה העליונה בדרגי הצדקה ובמילות חסדים . אולם
בם מחנות הצדקה אשר נדבו במקלות רב / יש להם שכר /
ונאזו למנדביון תהלה ותפארת . כל נותן דבר קצוב מדי
חדש בחדשו או מדי שנה בשנה להחויק בתי משכנת אביונים /
או בתי החולים / לקיים ולרפאות נפשות בני אדם האומללים /
מי לא יתן פאר וכבוד לשמו / ויתאזה תאזה לעשות כמזהו /
ומה יכולל העשיר / כי ישה נרעהו הדל משאח כסף או שזה
כסף לעשות מקנה וסחורה / או כי ייסד בתי עבודה ומלאכה
למען ימלאו שם פועלים די עבודה להחיות נפשם ונפש ביתם /
ולמען יגיל בני אדם מפללות / ממזה נרועה הואת אשר היא
מקור כל תועבה ופשע . ומה גדלה המאזה להחויק בתי
שלימד וספר / לחנך בהם הילדים רכים / בני עניים ודלים /
למען יהיו בעלי חכמה או בעלי מלאכה בימי גדלם / למועלתם
ולקומלתם

החויק
מלת
דין

ההשמה
לקריס
ש עונים
לם לחיות
יחס מור
חויק יד בני
יול בחולות
המעשים
ול הטוב
סקע נביע
מעשים
במורו
עוד הרע
אך יורשו
היה לו
הדקה קטיל
אח

[שמואל]

ולחנניה חבית האשני • לאו וראו / מה רבו הם דרכי
הדקה ונצילות חסדים / אשרי כל מחזיק צם !
כן חלה קלות דרכי הדקה ומשיית החסד / אשר
הנדיח לכם היום • חנניה רב מזה היא מערכת ספירת
המדה העונה הוא / חנניה ואספרה עלמו מספר / הלא
עלה כל העולם כלו כבוד ויקריה • והנה נחרתי במדה היקרה
והנעלה הזאת לתוכחתי היום / זים חנניה לכם המקה וספנע
הרע אשר קרה לחנינו בקרב ימים האש • מי בכם לא ידע /
ועוד נפשו חלל / האיד והאנר אשר מלא זה חנניה עשי
יום לעיר לידו / עיר העליונה הזאת אחת מקריות הגדולות
אשר נאמרו ? מי לא שמע המהפכה אשר הפך ה' ביום
חרון אפו ! עוד יחרד לני מחיל ורעה אשר לחנוי / בנו
אלי השמועה פרעה מעיר הזאת אשר נהפך כרע ואיננה •
עיר אשר בה החכמה נרצה בימה / וידיעות רבות איוה למושב
לכן / עיר אשר בה עמלו לחיות ולאלפים ידי • יפגשים
והאומנים על האננים בבתי העליונות / והמש הננינו קרן
ארצנו / והרבו יצונו ומרובלס / ועתה ה' עיר
הזאת חרבה ושוממה כשדנר וליה • — מי זה הנבר אשר
נשחך לבו / לכל יתחלחל בזכרו הרה והעוני הגדול אשר
נהיה לאלפים מאחינו בני אדם כמונו ? מי אכזר אשר לא
יעזרו הסבר הגדול הזה / להוריד כנחל דמעה / ולקונן
בצר נפש מספר מר ? הן קיה קוית שחן גם אחד נצחתי
הנודדים איה פה / אשר לבו לא יעצב על זאת • כי אים
אשר רוחו נשאר קר ולבו כאן דומם נשענו המהפכה הזאת /
חבר הוא לאים משחת / והענה הוא צעני כל ישרי לב •
גם נאמרו הרחוקים רעד ונהלס אחוה לכל שומעי קול
השמועה הרעה הזאת / וכל כחני קורות שחדשות מליים הוי
ואנוי וקניה על השנר הזה / האם יגידו ויספרו מהמית מעי
האנשים כיוצנים בערים רחוקות / וכי גם לכם נאמנה ונעצב
על לרות בני אדם זולתם • ואיך לא כרעד ונרבו ונחנו
כיוצנים סנינות האומללים האש • גם דור אחרון יספרו לנביס
והמפלה

המפלה הזאת, למען יעוררו לבותם לרחמים ומינים, ולמען
 כראות להם כי כל הנל כל חסד נלג סלה, ונדולקו והסונו
 כאשם ותהו נחשבו. — אס נדמה בנפשו עיר זולמה, /
 מלאה הפחיתות ומחמדים, יושנת נטח ששקט ושקטן, ופחיתות
 נהפך עליה גורלה, ומהפך לאין כרגע! מי לא ירנו נטנו
 נזכרו בזה, ולמי לא תשמר שערית נשרו? — הן קלרו
 שפחיתות, ונלשינו אין די מלין לקונן קינה כראוי על רוב
 כינון כזה, אך הנפש הזכה תרגש יותר מאשר אוכל דבר. —
 לכו נא ונעבירה נחשנתנו דרך הפתק העכור, / עיר
 בהרבה והמחוללה הזאת. הלא אך מספד והמרורים תחוינה
 כינינו. — פה נביט אלף נחיס אשר עולה מהם קטור
 עשן, קלחם כליל נעשן כלו, ונקחם עוד נשאר חרבות, /
 שרידים ופליטים מבניי הפחיתות אשר היו להם, ופגרי אנשים
 הקבורים ועמונים חחת תל עפרם; שם נראה מפלות קיר
 והומה הנפלות לעינינו ברעש הומה גדול, והורנוק בני חסד
 החומללים, אשר היו ננצחים חיים בין בלי אנשים, וזעקו
 שות לעזרה, ואין מושיע; פה נשמע יללך נעל, נזעק
 ונזקק על מות אשמו האזונה, עד נדמה ונאלם ממכאוב,
 ועיניו קמו ונשקפו למעלה למרגיו עליו משמים; פה נחש
 האשה על גויק נעלה ופגרי נביה הרכים והענונים, ומרוב
 כאנה הנדול תנו שערק ראשה, ועד נורחת, עד נחין כח
 כרעה נכנה ומפול נס היה נחיק המות. שם נפגש אס
 מינקת נוכה ומיללת נשנרון ליר על יונק האת נחיקה. פה
 ישפדו אחים על אחיותיהם, וארוסות על ארוסינם, ואזהבים
 על אזהבינם, ונמסו כדונג לבוסם. — מי ישער ויספר
 כל מינונות והקמרורים הנראים בין חרבות העכורים האלה. —
 אך מי זה אנוס יעוו להביע עין נשקרי נחמת אלהים
 ונעזותיו העמוקות? הן נראה ודון יתשנ לנו, אס נאנה
 להרים ראש, לחקור ולדרוש אחרי דרכי אל רב חונים ואמין
 כח, ולשאל מדוע נהיתה אשר נהיתה. הנה בכל מקום
 אשר לופות עיניו מחקאים אהנו לראות נפלאות עליונות
 מעשי

מעשי ידי להים / ואת גדלו ורוב תפארתו / עד לפנינו נכרע
 בך ונשתחוה ונריע לו . גם היותר חכם וגבון בני אדם
 יראה ויכיר כי חכמתו כלפס ואין נגדו / ושפתותיו תאלמנה .
 כמה רבנות אלק ברואים יש בעצם אשר לא ידפנו מהם אך
 שמוחס . וזה קלרה תנונתו להשיג דרכי העצם בכללה .
 שלא גם בברואים אשר לפנינו יוס יוס / חסור חסור לנו
 הדעת להשיג איכותם וסגולתם . ואין יתבאר לנו הולך
 למות לחקור ולדרוש אחרי מעשי אלים הגדולים והנוראים .
 אמנם למען המוסר והיראה נאזר לנו להשגיל / כאשר תנונתו
 מבטת / על תהלוכות העולם וחקי העצם בכללה . והנני
 אשים לפניכם גם אנכי מעט התנונת אשר שחתי עליהם /
 להעיר ולעורר לבכם לחיד ולדקה . —

אף אמנם כי קלרה רוח התחקות אשר באדם / ותכניהם
 עיני החקר מראות בנה האמת השלם / עד לא יבא בכל
 ימי חייו עד תכלית חקירתו / ככל זאת חק אלה אנחנו
 לנודים מחמדות החקירה / את יקר תפארת היותו ובזרח
 כל ב"ה . גם בימי זר וחשך רואים אנחנו את גדלו ואת ידו
 החוקה . לנו נא ונשקף על כל התנל בכללה / הלא בכל
 מקום נמצא ענין לחשוב ולהתפלל . — מיום הוסדה ארץ
 מעת שזרו לנו כוכבי הקורות המעשים אשר נעשו בימיהם /
 ראינו רבנות בני אדם עושים יחד מלחמה / והורגים איש את
 אחיו / וכדוב שול פוגשים איש ברעהו . פנה אין גם דור
 אחד / או עת אחת / אשר לא הרנו בה בני אדם חללי חרב
 ודם מלחמה . אף אם נלקח המענה ממקום אחד / לא כלו
 נשבת וכלה / רק חלק הלך ממקום זה למקום אחר . גם
 תביענה עינינו זרמי חים עובדים על חק גדוהיהם / וישעפו
 ארלות נחמדות ועונות / ואת אדם אשר עליהם . והרים
 המקיאים אש שורפים בלגותיהם את כל היקום אשר פניבותיהם /
 או יכסו בחול ובעפרם הנפריה (למווא) את הנקעות ונתים
 והאדם אשר בהם . או דבר יהיה בארץ / וימלא מניה גויות
 מתים . או תפוש ותרגש הארץ ותגלע אדם ובהמה . ומי
 ישער

[שמח]

תולדות מינים הטבעיים

יערי ההר (מורמעלטהירע)

(פהמשך)

הנפלא על כל הוא שינת הסתיו מהחיה הלוו, וההכנס
לזה • בחודש אלול תקחיל הקלירה מהעשב והחזיר לשכב
עליו בחורף, (כי כל הימים ימי הסתיו אינם אוללים
מאומה), ובחדש תשרי או ירח בול הוא חודש מרחשון,
יסעו למשפחותם למקומותם לחדרי משכנם, אשר דומים
לתנור האופה בכפרים • אחרי אשר בלו למקומותם, או
יבחרו את פתח המערה מבית החולה מעפר ועשב וחזיר
יבש, ויחזקו אותו כמו מבצר מסוגר, אין יולא ואין בל
ולא יטלוט כמו הרוח •

לערך שלשה שבועות, אחרי אשר הסתתרו, כי תפתח
המערה, הם נמצאים שוכנים הווים, ואינם יודעים מאומה
אשר יעשה להם, ולא ירגישו שום דבר והמה קרים עד
למאוד, אכן הם יובאו לאויר יקילו אחר זמן מעט בהגיע
קור אשר יתקררו, אזי יניחו עצמם עגול כמו כדור,
ותרדמה נפלת עליהם, והמה שוכנים מבלי הראות
כי עוד רוחם נס ונשמת חיים נאפס, כי קרים המה כמו
קרח • כדורים כאלה נמצאים לפעמים עשתי עשר או ארבע
עשר יחד, ולפעמים נמצאים ב"כ שני משפחות במערה
אחת • ובעת הזאת הם תנתח החיה הזאת לנתחיה כל תרגיש
ולא תדע מאומה מה יעשה בה • קינם היא ריקה מאוד בלא
כשפה נמים, כי גס'טרים יסעו למחקרתם, כאשר ירגישו
אך חכמי קור, ישמו כל כך עד כי המים הנוולים מהם,
הם טהורים וזכים בלי שום לכלוך • אותם אשר מחזכנים
מאחזו בנתינו, לא יתעלפו, ולא ימתרו להם משכן או
מסחרת בארץ, הם נס לעת בוא הסתיו, יקבלו ויאספו
עצמם את כל הנח לפניהם, ויקוששו קש וזמן וכל אשר
יראו

יראו לעשות להם משכן, לא ישנו שינת הסמיו (ז) .
 עת אשר יקילו משנתם, והוא צמח האבני, יחפרו
 סניב לפתח המערה הנסתם בקש ואבן, וישליכו את העפר
 הנגררה (ולדעת חז"ל חכמי טבע) אל שפך העפר הוא דרך
 השני מהתמונה Y לכל יכשלו בלזאס, וילכו כולם לבקש
 יידה בערבה ונשפילה על כל נאות דשא, אכן כי תגיע עת
 הקיץ ישנו עלות מעלה מעלה על ההרים הרמים והנשאים
 ומופרים למו חדרים חדרים לשנת נס למחסה ולעמור
 להנצל מאויביהם. בחדרים האלה לא ימצא חזיר יבש, כמו
 צבתי החורף, אך עפר הרבה נשפך לפני פתח הבית .
 מיד אחרי זאס מהמערה יבואו הוכרים אל נקבותם,
 ויילידו שנים חז ארבעה בנים, אבל לא יותר, כי אם פעם
 אחת בשנה. והילדים האלה יניחו בחדר החורף ואמוניהם
 ישארו חללים, והן אומנין אותם עד כי יגדלו. הנקבות הם
 הרום לערך שלשה או ארבעה שנועות, כי בחדש טיון או
 תמוז נראים הילדים הקטנים גדולים כבר כמו עכבר גדול .
 הרכים האלה נוכל לחנך לכל מה שנראה, לפז ולקרקר ולעלות
 על כל פן בנוה, ולפי כמה דעות יחוננו לנקות הכירה והמור .
 מן

ז) הבאבאק של הארון מאטטושקא בכתה ביתה ומפרה לה
 חור בחדר אחד נועבדיו, ואחרי אשר השליכה כל עפר
 אשר העלתה מקרקע החור חוצה, תתמה את פי נומרתה
 בקש יתכן וכל אשר מוצא " וזה היה בחדש תשרי תקמ"ג,
 ובשלישי לחדש מרחשוון לא נראתה עוד, והיתה נסתרה עד
 חמשה עשר לחדש ניסן, אחרי כל-ית לה ששה ירחים, אשר
 משך הוי"ו לא אכלה ולא שתתה מחומה, כי כו ימלאו ימי
 סתירתה לרוב ששה חדשים. גם שני חישים טרם הסתתרה
 לא שתתה מחומה, אחר צאתה מהמסתור, היה משקלה
 ששה לטרות פחות פאשר מקדם, כי החיות האלה מחללן
 ודמן תחייבה. אכן אכחנו לא נוכל לדון עוד מן הבאבאק על
 כל סוג חיה הלזו, אולי שונים הם בזה .

מן אויבי הפיה הוואת לא כקנו חכמי הענע מאומה .
 כי וולק האדם עם חפשים מכל חיה , ענור גונה דירחס ,
 ומהרהרים אשר סביב למשכנותם , לא חבוא שם כף עורפת
 בלתי חרף נפשו למוות . גם נוק לא יביע לנו מהחיה
 הלוו , " כי אינם אוכלים שום גשר ולא ייקו כל זמור כנף ,
 אך מוכלים העמחים על ראש הגבעות , אשר לא יעלו שם
 החיות , גם לאן ונקר אינם רועים שם . החיות האפ אס יאודו ,
 יפמוד איש על ענר אחד מההר בנקר השכם , ומיד בלאח' ממחנאם
 יאודם אחרי אשר המית את הלופים כי אס יחריץ הלופה לא ינאוו
 הנשארים עוד בהמערה . הילדים הרבים אס ילאו פעם ראשונה
 מהמערה , ירדפו אותם עד כי לא יכלו עוד לשוּב א חורם והאם
 בחפשים ביד , והאוד על ידי החתירה יסיה לעת מוכסרה
 לערך שלשה שבועות אחרי סתירתם , כי אז המה ישינס
 כנר בשנה עזה , אך אס ינאוו האיש נערס ישנו , אזי בעוד
 אשר יתחור הליד לפתוח המחתרת יתחור המה לבס דרך
 אחר במערה אשר יוכלו להנלל . יושני שוויץ אוכלים גשרם
 מעושן או בשל חבושל במים עם פלפלין או ללי אס גם חלגם
 יוקח לרפואות חעלה , כמו חלב הדוב לאיש אשר אלה לו ,
 פלע חבורה או כויה . גם ידעו הדרים שמה אס שסחין יהיה
 קר מאוד או לא לפי חווק וחורך פתח המערה .

והנה רבים מחכמי הענע הקדמונים ונקובם באנעט
 וביפאז כקנו מחכמת חיה זו הפלא ופלא . ונפרטות מקצירת
 עשנם לאמר : , בהגיע פת הקציר מהעשב , והוא בתווש
 אל , אזי יתפרדו חבל חבל חמשה או ששה במספר על כמה
 מקומות נאות דשא , וילכו ויתורו האס ימלאו עשב או חציר ,
 ובהמלאש אותן ראויו ועוב , אזי יכרתו אותן בשניהם הכורטים
 ריטיו חותן לנגד השמש , עד כי יבש . ולאחר איויה
 ימים ישובו לראות , האס כנר יבש החציר , ואס ימלאו אותן
 עוב , אזי יניח אחד עצמו על גבו על הארץ , או שנים או
 שלשה לפי מכסת הכפשות בקרב משפחתם , ולפי משאם ,
 וישלחו את ארבע רגליהם לחעלה , והנשארים יתנו את החציר
 יבש

יבש בין רגליהם על הכעס , העניק יעניקו לו הנדה למעלה ,
 והם ישימו רגליהם יחד , ואת קנה זננם יקחו בפייה ויהיה
 להם כמו חבל לכל תשחט המשא וכל תנחק ממקומה , והם
 יכיו כעגלות המלאות לכן עמיר . ואחר זאת יבאו הנשאים ,
 ויקשרו עלמם בה גלה הזאת כשוסים , וישיעו את העגלות
 עד פי המערה , ושם יפריקו את המשא ויניחו החזיר אל
 המערה , למשכנ על החורף , ככה יעשו כל הימים , מידי
 שנה בשנה בנזא עת האסף החזיר , ולאשר יהיה לו פקודת
 משאם , יעשה זאת בשמחה ובלב טוב אין אונס . " אכן חכמי
 הטבע אשר מקרוב באו לא יאנו שמוע לזאת , ולא יאמינו
 את הדבר הזה , כי אומרים אך דבר שפתים הוא . וחכמים
 האלה אומרים , החיות האלה נושאים את עשנם בפייהם אל
 המערה , ושחכמים הנזכרים לא ראו את נסיעת העגלות
 בעיניהם , אך שמעו זאת מעם הארץ המעבירים שמועה
 זו , והמה הרבו ויחפילו דברים אשר לא כנים הם .

והנה החכם באפלו כתב : כי הוא ראה את נסיעת
 העגלות עם החזיר . ואנחנו לא נדע את מי נאמין , ואת
 מי לא נאמין , ואם כולו לא יאומת ולא יאומן אלינו מכל וכל ,
 אכן חפס קנהו נאמין , ויהיה חזק יחי , נפלאים בזה פעלי
 השם . ואומר , אלהי מה רבו מעשיך ומה עלמו מאור ,
 מראש כי ירמוס עד שרפי מעל כי יתבאו , יעידון ויבידון על
 נפלאותיך כי עלמו מספר , אלהים אין בלתיך !

וכנה במרתי בלבי , גאס ימלאו דברי מן בעיני הקורא
 הנעים , לשנס חיל לאסוף עוד מספרים שונים יקרים
 ספורי הטבע , ובכרע מאותן החיות , אשר בכל ספרי הטבע
 הנמלאים לרוב , לא הוגד מכן מאומה או אך דבר מעט .
 וה' יהי בעזרי לאורני חיל לשנס כבוד לשמו , ולמטן הרס
 קרן לשון העברית בקרב לשונות העמים למעלה ראש .

איצק אייערבאך .

[שנה]

תקון

במאסף הקופה שלישית , בתולדת החכם
המליץ הגדול וכו' כנוהגים נפתלי הירץ
וויזל ז"ל (עמוד ר"ט) נאמר :

„וינאר לפניו את שלש חלקי תורת משה ,
ויקרא , במדבר ודברים • ויש חומרים ששני
הספרים אחרונים איש אחר בארם ולא ר"הו“ •

והנה כי כן ישאר ספק בלב הקורא , מי ומי הפתח שני
ספרי תורת משה הנ"ל • אמנם כאשר שמענו ברור פני
איש נאמן , אחד ממיועני החכם רמ"ד ז"ל , לא באר
ר' הירץ וויזל ז"ל כי אם ספר ויקרא , ושני ספרים
האחרונים נבארו מאנשים אחרים , ספר במדבר באר
ר' אהרן יערסלאוו , וספר דברים החכם הנודע
ר' הירץ הומבורג • וזה אשר רצונו להודיע למען
האמת •

ד"ה •

גם

ידין

ק' חש' /

ר' ס' ס' /

ר' ס' ס' /

ס' ס' /

ס' ס' /

ס' ס' /

ס' ס' /

ס' ס' /

ס' ס' /

ס' ס' /

ס' ס' /

ס' /

